

PROBLEMATIKA ZAČLEŇOVÁNÍ DĚTÍ-CIZINCŮ DO ČESKÝCH MATEŘSKÝCH ŠKOL V ÚSTECKÉM KRAJI

PROBLEMATICS OF INCLUSION OF CHILDREN-FOREIGNERS INTO THE CZECH KINDERGARTENS IN THE USTI REGION

Jaromíra Šindelářová¹, Hana Drtinová¹

¹ Katedra preprimárního a primárního vzdělávání, Pedagogická fakulta Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem (Česká republika); jaromira.sindelarova@ujep.cz, drtka@seznam.cz

OJPPE 1 (1) – Recenzované články/Reviewed Papers

Publikováno/Published 1. 2. 2017

DOI: 10.21062/ujep/33.2017/a/2533-7106/OJPPE/2017/1/38

Abstrakt

Cílem první části článku je přiblížit na základě výzkumného šetření problematiku spojenou se začleňováním dětí-cizinců do českých mateřských škol v Ústeckém kraji. Pozornost bude věnována statistickým údajům o počtu dětí-cizinců v předškolním vzdělávání v regionu a požadavkům jejich učitelů a pedagogických pracovníků k zefektivnění vzdělávacího procesu. V druhé části článku bude specifikován návrh opatření MŠMT ČR, která by měla vést k dosažení lepší podpory při vzdělávání dětí-cizinců v českém preprimárním školství.

Klíčová slova: mateřská škola, učitel, dítě-cizinec, interkulturní komunikace, interkulturní výchova, jazyk, kultura, kompetence, lingvodidaktický přístup

Abstract

The aim of the first part of this article is to summarize the results of research focusing on the difficulties in the integration of foreign children into the Czech preschool system in the Ústí nad Labem region. Particular attention will be paid to statistical data concerning the number of foreign children attending preschools in the region and to the requirements of the teacher and other pedagogical staff with a view to generally improving the Czech school educational system. In the second part of the article a proposal by the Ministry of Education is outlined, which should lead to better support in the education of children with differing mother tongues within the Czech preschool system.

Key words: font-bound (Latin), unbound font Comenia Script, calligraphy, research.

ÚVOD

Narůstající počet dětí-cizinců v českých mateřských školách (dále jen MŠ) vytváří zcela specifické prostředí, a to nejen z pohledu dětí-cizinců a jejich českých vrstevníků, ale i z pozice pedagogů. Rozmanité národnostní složení dětí s odlišnými mateřskými jazyky v českém předškolním vzdělávání vede ke zvýšeným požadavkům na jejich vzdělávání a k systematictějšímu přístupu pedagogických pracovníků při řešení základních lingvodidaktických otázek v předškolních multikulturních kolektivech.

Např. ve školním roce 2014/2015 navštěvovalo MŠ v České republice (dále jen ČR) 7 214 dětí-cizinců. Jednalo se zejména o děti rodičů, kteří do českého prostředí přišli z mimoevropských zemí (36 %), z evropských zemí mimo Evropskou unii (35 %) a ze států Evropské unie (29 %)¹. Od školního roku 2003/2004 tak došlo k nárůstu dětí

¹ Podle statistiky z databáze MŠMT a Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ). Dostupné na <http://www.klickevzdelani.cz/Management-%C5%A1kol/Sborovna/Pr%C3%A1ce-s-%C5%BE%C3%A1ky-se-speci%C3%A1l-pot%C5%99ebami/ID/26801/CSU-Cizinci-vzdelavajici-se-na-ceskych-skolach>

cizinců v MŠ na více než dvojnásobek (2,2násobek), přičemž dynamičtější růst byl zaznamenán v uplynulých šesti letech. Ve škol. roce 2014/2015 tvořily děti cizinců 2 % z celkového počtu všech dětí v českých MŠ (srov. v tab. 1 s podílem počtu žáků a studentů-cizinců na dalších typech škol v ČR). Nejčastěji šlo o děti z Vietnamu (1,9 tis.), Ukrajiny (1,7 tis.), Slovenska (1,4 tis.) a Ruska (0,5 tis.).

Tab. 1 Podíl cizinců na celkovém počtu dětí, žáků a studentů na všech typech škol v ČR ve škol. r. 2014/2015

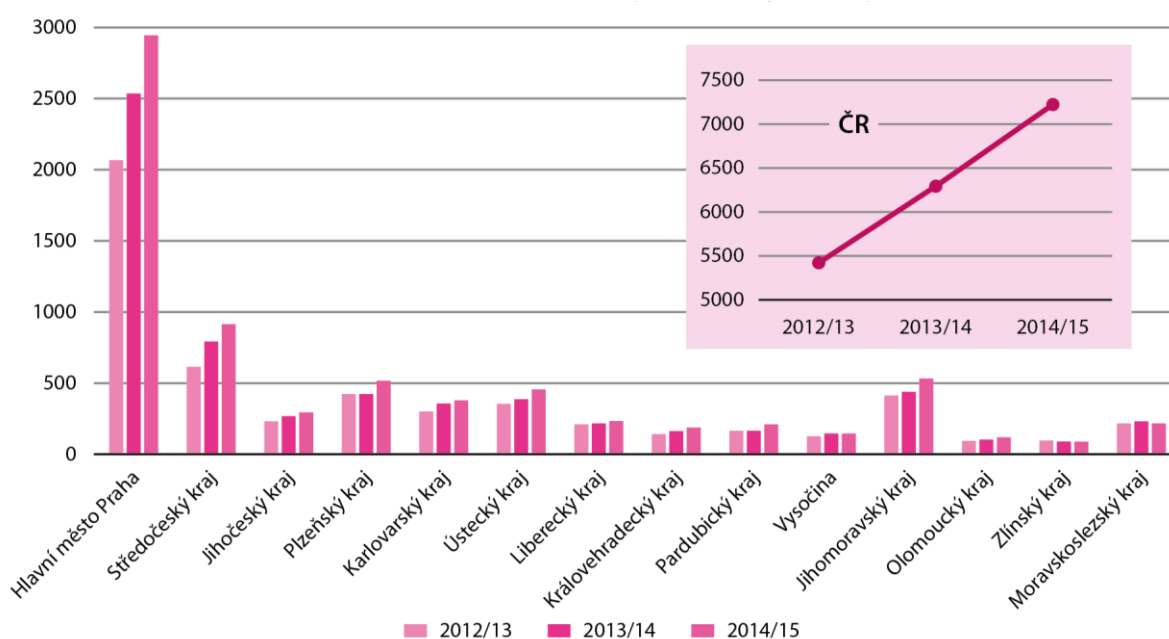
TYP ŠKOL	PODÍL DĚTÍ, ŽÁKŮ A STUDENTŮ-CIZINCŮ NA ŠKOLÁCH V ČR (v %)
Mateřské školy	2,0
Základní školy	1,9
Střední školy a konzervatoře	2,1
Vyšší odborné školy	2,0
Vysoké školy	11,9

V posledních šesti letech se pak zpomalil na českém území nárůst počtu vietnamských dětí (na 1,7násobek), naopak rychleji stouply počty dětí slovenských (2,5násobek), ruských a ukrajinských (shodně na 2,3násobek). Přesto však i v uplynulém školním roce zůstaly vietnamské děti v žebříčku podle národnosti na 1. místě, 2. místo zaujali Ukrajinci, 3. místo Slováci a 4. místo Rusové (viz tab. 2).²

Tab. 2 Počet dětí-cizinců v českých MŠ podle národnosti

ŠKOLNÍ ROK	POČET DĚTÍ-CIZINCŮ	NÁRODNOST
2012/2013	5 434	1. vietnamská, 2. ukrajinská, 3. ruská, 4. mongolská
2013/2014	6 307	1. vietnamská, 2. ukrajinská, 3. ruská, 4. mongolská
2014/2015	7 214	1. vietnamská, 2. ukrajinská, 3. slovenská, 4. ruská

Narůstající počet dětí-cizinců v českých MŠ se projevil i v jednotlivých krajích, jak je znázorněno v následujícím grafu.

Graf 1 Počet dětí cizinců v MŠ v jednotlivých krajích a v ČR [11]

² Viz tamtéž.

METODOLOGIE

S ohledem na nárůst dětí-cizinců a s problematikou spojenou s jejich začleňováním do MŠ v Ústeckém kraji jsme rozhodli navázat na šetření České školní inspekce³ (dále jen ČŠI) z loňského roku a na počátku roku 2016 realizovat v regionu vlastní šetření s cílem zjistit skutečný počet dětí-cizinců a stav poskytované podpory v jednotlivých MŠ.

Vzhledem k tomu, že se podle nově připravované koncepce budou považovat v českém předškolním vzdělávání za cizince i nadále jen ty děti, které budou mít jinou státní příslušnost a nebudou státními příslušníky ČR, nezařadili jsme do našeho výzkumu děti, které jsou státními příslušníky ČR a přitom neovládají český jazyk (např. z důvodů kulturních nebo sociálních odlišností v jejich vývoji nebo s ohledem na jejich rozdílné prostředí, popř. vzhledem k dlouhodobému pobytu mimo území ČR). Těmto dětem bude poskytována podpora ze strany MŠMT jen v rámci opatření podle § 16 a následujících školského zákona (dále jen ŠZ).

Do kategorie dětí-cizinců budou tedy zahrnuty jen děti s určitým druhem povoleného pobytu v ČR. Půjde tak jednak o děti státních příslušníků jiného členského státu EU (včetně občanů Lichtenštejnska, Norska, Islandu a Švýcarska), jednak o děti cizinců s udělenou mezinárodní ochranou (tj. s uděleným azylem nebo doplňkovou ochranou) a dále pak o děti ostatních cizinců, tedy cizinců ze třetích zemí, které nebudou státními příslušníky žádného státu EU nebo Lichtenštejnska, Norska, Islandu a Švýcarska a zároveň nebudou spadat do kategorie cizinců s udělenou mezinárodní ochranou.

Na rozdíl od inspekčního šetření ČŠI na území celé ČR, kterého se zúčastnilo celkem 4 471 ředitelů/ředitelky MŠ, které ve školním roce 2014/2015 navštěvovalo 10 422 dětí s odlišným mateřským jazykem⁴, jsme oslovili přímo učitele/učitelky (včetně asistentů pedagogů) z 85 MŠ v Ústeckém kraji (6,4 % z celkového počtu 1335 MŠ v regionu), kteří měli vlastní pedagogickou zkušenost se začleňováním dětí-cizinců do dětského předškolního kolektivu.

VÝSLEDKY

Prostřednictvím dotazníkového šetření a vedením dialogů se 120 pedagogickými pracovníky v jednotlivých MŠ jsme zjistili, že nejvíce dětí-cizinců v regionu má národnost vietnamskou, slovenskou a ukrajinskou, nižším počtem jsou zastoupeny ruské, mongolské, rumunské a německé děti⁵. Jen ojediněle přicházely v uplynulém školním roce do MŠ v Ústeckém kraji děti z Číny, Arménie, Běloruska, Litvy, Kazachstánu, Kyrgyzstánu, Bulharska, Maďarska, Polska, Španělska, Spojených států amerických a Austrálie, do Teplic např. také z Palestiny, Libanonu, Libye, Uruguaye, Íráku, Sýrie, Jemenu, Bosny a Hercegoviny, do Mostu např. z Jordánska, do Ústí n. L. i z Belgie, Kuby, Konga, Izraele, Indie a Chorvatska.

Tab. 2 Způsob zajištění jazykové podpory dětí-cizinců v MŠ v Ústeckém kraji

Forma podpory	Podíl pedagogů (v %)
Žádná	28,4
Individuální podpora pedagoga (např. formou individuálního vzdělávacího plánu nebo vyrovnávacího plánu)	20,3
Hodiny (kurz) češtiny v době běžných vzdělávacích činností v MŠ	18,2
Individuální nebo skupinové doučování češtiny mimo hlavní vzdělávací činnosti v MŠ	13,5
Logopedická péče	12,5
Asistent pedagoga	7,1

³ ČŠI: Tematická zpráva čj. ČŠIG-3032/15-G21: *Vzdělávání dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem*. Praha: září 2015. Dostupné na: <http://cizinci.nidv.cz/wp-content/uploads/2014/08/Vzdelavani-deti-a-zaku-s-odlisnym-materskym-jazykem.pdf>.

⁴ Z tohoto celkového počtu bylo 6 866 dětí (65,9 %) cizí státní příslušnosti a pro 3 556 dětí (34,1 %) byla čeština jejich druhým jazykem, nikoliv tedy jazykem mateřským. Děti s odlišným mateřským jazykem tvořily v těchto MŠ monitorovaných ČŠI 3,2 % z celkového počtu dětí umístěných v českých MŠ v ČR.

⁵ Viz také rkp. materiálu krajského pracoviště NIDV MŠMT v Ústí n. L., který nám poskytla Bc. B. Flanderková, metodička NIDV pro vzdělávání pro Ústecký kraj.

Na další otázky v dotaznících týkající se jazykové podpory dětí-cizinců v jednotlivých MŠ pak odpovídali pedagogičtí pracovníci ústní či písemnou formou. Zjištěné výsledky prokázaly, že jazykovou podporu potřebuje v regionu 37,8 % dětí z celkového počtu dětí-cizinců, avšak jen polovině z nich (19,4 %) se jí dostává. Nejvyšší jazyková podpora byla poskytnuta dětem-cizincům prostřednictvím individuální přístupu pedagoga k dítěti-cizinci. Jen v pětině škol se děti účastní kurzů češtiny v době běžných vzdělávacích činností nebo doučování (mimo hlavní vzdělávací činnosti). Jazykové podpory formou logopedické péče se dostalo 12,5 % dětem-cizincům, zřídka (7,1 %) byli využíváni asistenti pedagoga (viz tabulku č. 2).

Z dat uvedených v tabulce č. 2 vyplývá, že 71,6 % škol ve sledovaném regionu poskytuje dětem-cizincům nějakým způsobem jazykovou podporu, zatímco 28,4 % MŠ žádnou. Podle názoru oslovených pedagogů by však byla potřebná pro 85 % dětí-cizinců, zejména však pro ty, jejichž mateřský jazyk je češtině typologicky vzdálen (vietnamština, mongolština a další neslovanské jazyky).

V našem šetření jsme dále zjišťovali, co by pedagogičtí pracovníci potřebovali k tomu, aby vzdělávání dětí-cizinců v jejich MŠ bylo kvalitnější, přičemž respondenti mohli vybrat i více možností. Výsledky jsou shrnuty v tab. 3.

Tab. 3 Potřeby pedagogů MŠ pro kvalitnější vzdělávání dětí-cizinců v Ústeckém kraji

Oblasti	Počet pedagogů (v %)
Nižší počet dětí ve třídě	78,0
Vyšší počet asistentů pedagoga	61,3
Výukové materiály a pomůcky pro děti	56,5
Navýšení finančních prostředků pro pedagogy	53,3
Státem jasně definovaný způsob podpory	52,1
Přímá metodická podpora při vzdělávání a začleňování dětí-cizinců	51,9
Možnosti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti metodiky práce s dětmi-cizinci	51,3
Možnosti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti sociokulturních odlišností dětí-cizinců	50,4
Možnosti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti češtiny jako druhého jazyka	50,2
Možnosti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti cizojazyčného vzdělávání	33,3
Větší spolupráce s odborníky (logopedy, psychology) a školskými poradenskými zařízeními v oblasti školní zralosti či vzdělávacích a výchovných problémů	12,5
Zajištění tlumočníků pro komunikaci s rodiči dětí-cizinců	12,2
Jiné	0

Oslovení pedagogové a pedagogičtí pracovníci nejčastěji uváděli, že by uvítali větší prostor pro individuální přístup k dětem-cizincům, např. celkově nižší počet dětí ve třídě, služby asistenta pedagoga apod. Na většině MŠ, které navštěvují děti-cizinci, chybějí speciální výukové materiály a pomůcky (včetně obrázkových slovníků pro děti, kartiček apod.). Finančně je podhodnocena příprava a práce pedagogů při začleňování těchto dětí do předškolního vzdělávání, chybí státem jasně definovaný způsob podpory a přímá metodická podpora v jednotlivých MŠ.

O zvýšenou podporu pro děti-cizince mohou totiž v současné době žádat MŠ prostřednictvím rozvojových nebo dotačních programů vyhlášených MŠMT ČR, což však využívá z důvodu jejich náročnosti na administraci a časově nevhodně nastavených termínů jejich vyhlášení jen malé procento MŠ v regionu. Pouze školy s větším počtem dětí-cizinců využily v tomto roce dva dotační programy, a to Podpora aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR a Podpora logopedické prevence v předškolním vzdělávání. Nejčastěji využitelným zdrojem v praxi MŠ je jejich vlastní rozpočet, dále pak sponzorské dary a finanční podpora rodičů.

Jako nedostatečné se jeví pro více jak polovinu oslovených pedagogů možnosti jejich dalšího vzdělávání v oblasti metodiky práce s dětmi-cizinci, sociokulturních odlišností a češtiny jako druhého jazyka. Třetina učitelů (včetně jejich pedagogických asistentů) by byla ochotna se dále také vzdělávat v cizích jazycích. Jen 12,5 % učitelů by si představovalo navázat větší spolupráci s odborníky (např. logopedy a psychology) a školskými poradenskými zařízeními v oblasti školní zralosti či vzdělávacích a výchovných problémů, 12,2 % pedagogů by považovalo za vhodné mít k dispozici tlumočníky pro efektivnější komunikaci s rodiči dětí-cizinců.

PŘIPRAVOVANÁ OPATŘENÍ MŠMT ČR K ZAČLEŇOVÁNÍ DĚTÍ-CIZINCŮ DO MŠ

Na současnou situaci v českých MŠ a dále pak i s ohledem na očekávaný nárůst počtu dětí a žáků-cizinců předškolního a školního věku v nadcházejícím období (kolem 1–2 tis.) ze zemí, s nimiž ČR a české školství nemá dosavadní zkušenosti (jako např. ze Sýrie, Afghánistánu, Iráku, Eritrey, Somálska apod.), muselo zareagovat i MŠMT a připravit potřebná opatření k řešení dané problematiky.

Podle usnesení vlády ze dne 13. 7. 2015 č. 574 o opatřeních v souvislosti s migrační situací v EU a v ČR a v návaznosti na závěry Evropské rady ze dne 25. a 26. 6. 2015 uložila vláda s ohledem na právě probíhající imigrační vlnu v evropském prostoru tomuto resortu (ve spolupráci s Ministerstvem vnitra ČR jako gestorem cizinecké problematiky) řadu úkolů, zaměřených na přípravu nové koncepce integrace cizinců ve školách a školských zařízeních a nového návrhu Státního integračního programu pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou.

Vzhledem k tomu, že dokument naší ministryně školství obsahující navrhovaná opatření⁶, na nichž jsme se ve spolupráci s Odborem vzdělávací soustavy MŠMT ČR a Národním institutem pro další vzdělávání MŠMT ČR (dále jen NIDV) podíleli, nebyl dodnes vládou ČR schválen, budeme následující text vést v kondicionálu či ve futuro.

Podle připravované koncepce by měl být přístup k předškolnímu vzdělávání umožněn i nadále jen dětem těch rodičů (nebo jejich zákonných zástupců), kteří mají právo pobytu na území ČR na dobu delší než 90 dnů, event. jsou-li osobami oprávněnými pobývat na našem území za účelem výzkumu (azylanty, osobami požívajícími doplňkové či dočasné ochrany, žadateli o udělení mezinárodní ochrany). Na rozdíl od základního vzdělávání se tedy musí dokládat oprávněnost jejich pobytu na území ČR, a to nejpozději v den zahájení předškolního vzdělávání. Diskuse stále ještě probíhá kolem posledního roku předškolního vzdělávání, které by mělo být povinné, tedy zda i v tomto případě bude nutné vyžadovat od cizinců oprávněnost k jejich pobytu na našem území.

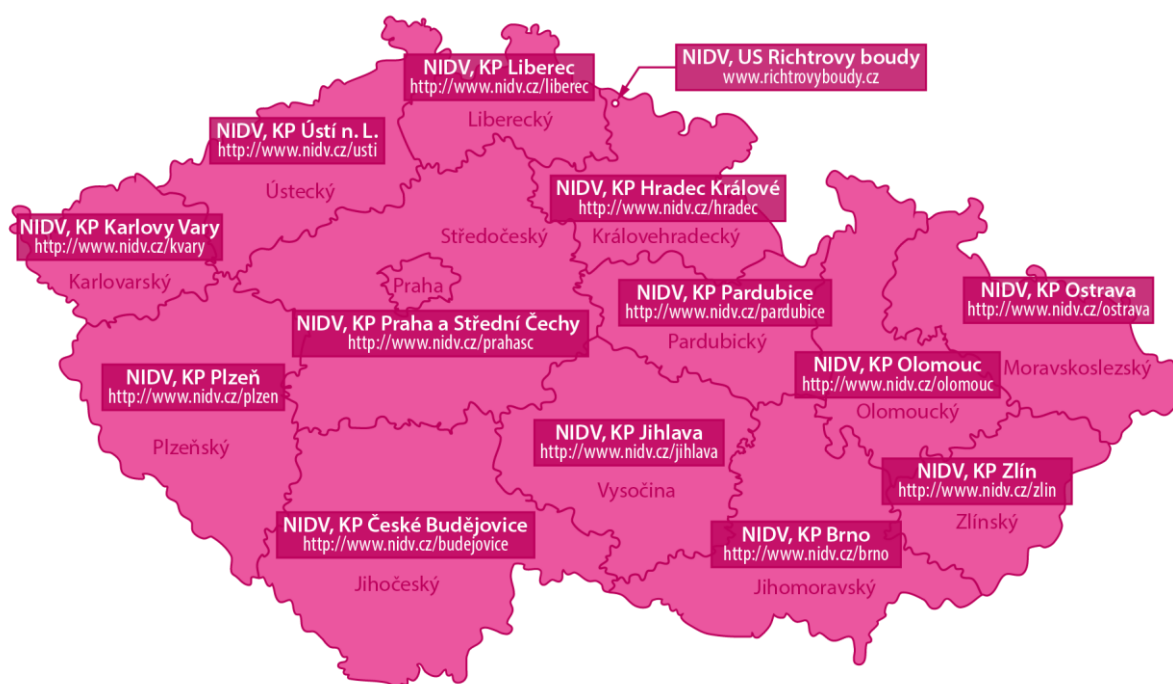
Metodická podpora škol by měla být realizována prostřednictvím krajských pracovišť NIDV, která jsou zakreslena na mapě na obr. 1 (MŠ v ústeckém regionu tedy krajským pracovištěm NIDV v Ústí nad Labem). Za metodické podpory krajských pracovišť NIDV, krajských úřadů (dále jen KÚ) a MŠMT s financováním z rozvojových programů KÚ by měly probíhat jazykové kurzy češtiny pro děti-cizince přímo na jednotlivých MŠ, do nichž cizinci své děti zapsali. Ze stejných finančních zdrojů by příslušná MŠ v ČR vzdělávající děti-cizince čerpala také finanční prostředky na učební materiály a pomůcky pro děti-cizince ke zlepšení jejich jazykových kompetencí v češtině jako druhém jazyce. Každá MŠ by měla mít zároveň k dispozici pro své děti-cizince dostatečné množství peněz na tlumočnickou pomoc a další integrační opatření, která by byla realizována ve spolupráci s NNO a s metodickou podporou krajských pracovišť NIDV.

Na rozdíl od předchozích období by mělo být v daleko větší míře posíleno také nezbytné doučování dětí-cizinců, tedy individuální práci pedagoga a jeho asistenta s dětmi-cizinci nad rámec běžných činností v MŠ, zejména v případech dětí s většími jazykovými a kulturními odlišnostmi. Toto doučování by bylo dotováno z rozvojových programů prostřednictvím KÚ, event. i ve spolupráci s nestátními neziskovými organizacemi (dále jen NNO).

Krajská pracoviště NIDV by měla zajišťovat také školící a metodickou pomoc pedagogickým pracovníkům v MŠ (např. metodiky a pomocné metodické materiály pro vzdělávání a začleňování dětí-cizinců) a informační a metodické materiály pro MŠ (po stránce metodické i finanční), např. prostřednictvím webových stránek MŠMT, NIDV a dalších.

⁶ Podpora integrace cizinců ve školách a školských zařízeních (2015). Praha: MŠMT.

Ze stejných zdrojů by měla být ve spolupráci s NNO podporována také účast dětí-cizinců na akcích mimoškolního charakteru, jako např. prázdninových pobytech, sportovní a zájmové činnosti, kulturních a poznávacích výletech aj. Naše praktické zkušenosti však naznačují, že mnohé rodiny cizích státních příslušníků působící v českém prostředí neprojevují o tyto aktivity pro své potomky velký zájem.

Obr. 1 Krajská pracoviště NIDV [13]

S ohledem na výše popsaná opatření je však zapotřebí, aby došlo také k posílení personálního stavu na KÚ a NIDV na zajištění nezbytných služeb (14 pracovních míst pro krajská pracoviště NIDV, 14 pracovníků pro KÚ), jejichž mzdy by byly hrazeny z prostředků MŠMT a Ministerstva financí ČR.

Dále vzhledem k dosavadní neuspokojivé situaci v zajištění MŠ finančními prostředky pro vzdělávání dětí-cizinců, a to jak z hlediska jejich objemu i pružnosti přidělování, by mělo dojít rovněž k úpravě podmínek vyhlašování a organizačního zabezpečení rozvojových programů.

V souvislosti s nezbytnou komplexnější podporou MŠ v ČR při začleňování a vzdělávání dětí-cizinců v češtině jako jejich druhém jazyce se předpokládá také užší spolupráce škol s dalšími institucemi, zejména s krajskými pracovišti NIDV, KÚ a NNO.

Krajská pracoviště NIDV by měla fungovat jako kontaktní centra podpory pro pedagogické pracovníky při problémech se vzděláváním dětí-cizinců, jež by zahrnovala helpdesk (stálou telefonickou pomoc v pracovní dny v době od 8:00 do 14:00 hod., pomoc prostřednictvím e-mailové komunikace, webovou podporu apod.), průběžnou poradenskou činnost jako poskytování informací a metodických doporučení na základě potřeb pedagogů, pomoc při navazování prvního kontaktu dítěte-cizince a rodiny s MŠ a jejím pedagogickým pracovníkem, zprostředkování spolupracovníků pedagogům vzdělávajících děti-cizince (včetně nutné tlumočnické služby), poskytování základních informačních materiálů pedagogickým pracovníkům, rodičům i dětem, zprostředkování metodického poradenství od zkušenějších učitelů, ředitelů a expertů z akademické sféry, vytváření prostoru pro sdílení dobré praxe a spolupráce s odborem školství na příslušném KÚ.

Úloha krajských pracovišť NIDV bude spočívat také ve zprostředkování spolupráce s dalšími školami a jejich pedagogickými pracovníky, v organizačním zajišťování školení učitelů a ředitelů škol v rozvoji jejich kompetencí pro práci s dětmi-cizinci (případně i ve způsobech vedení komunikace s jejich rodiči-cizinci) a další odborné vzdělávání ostatních pedagogických pracovníků v oblasti začleňování a vzdělávání dětí-cizinců podle konkrétních potřeb příslušných MŠ a jejich pedagogických pracovníků. V současné době připravuje NIDV MŠMT např. e-learningový kurz pro učitele a pedagogické pracovníky vzdělávající děti-cizince v předškolním věku.

Obsahem jejich hlavní činnosti by byla koordinace systému podpory při vzdělávání dětí-cizinců za účasti škol – ředitelů a pedagogických pracovníků, MŠMT – odborů školství KÚ, NIDV, MV – odboru azylové a migrační politiky a NNO v jednotlivých krajích ČR zabývajících se problematikou dětí-cizinců, interkulturním vzděláváním a multikulturní činností.

Dále by se tato pracoviště měla také podílet na průběžném monitoringu efektivy podpory ve vytvořené databázi podpořených dětí-cizinců (ve spolupráci s KÚ a řediteli škol), doporučovat přerozdělování prostředků finanční pomoci na základě průběžného (měsíčního) monitoringu a evaluovat další vzdělávání pedagogů v oblasti problematiky začleňování a vzdělávání dětí-cizinců.

Náplní jednotlivých krajských pracovišť by mělo být i provozování webového portálu NIDV (<http://cizinci.nidv.cz>), na němž by byly zveřejněny nejen kontakty na všechna pracoviště, jež poskytují podporu pedagogickým pracovníkům při vzdělávání dětí-cizinců, nýbrž i metodické materiály pro učitele, ředitele a další pedagogické pracovníky, příklady dobré praxe, odkazy na učební materiály, pracovní listy pro děti-cizince apod. Součástí webových stránek by měla být také aktuální témata zabývající se problematikou vzdělávání dětí-cizinců a k nim odpovídající nabídka vzdělávacích kurzů pro pedagogické pracovníky.

Činnost KÚ by spočívala v zjišťování nejaktuálnějších statistických údajů o dětech-cizincích v českých MŠ a údajů o potřebnosti přidělování finančních prostředků školám či školským zařízením v regionu, rozdělování a vyúčtování finančních prostředků z rozvojových programů MŠMT a dalších programů zaměřených na pomoc školám a školským zařízením. Do kompetencí jednotlivých KÚ by spadala nejen finanční podpora kurzů českého jazyka, učebních materiálů pro češtinu jako druhý jazyk pro děti-cizince a učebních pomůcek pro jejich vzdělávání, doučování českých reálií a dalšího specifických témat, typických pro české prostředí, ale i vyúčtování a monitorování efektivy přidělených finančních prostředků. Součástí činnosti KÚ by měla být spolupráce s příslušným krajským pracovištěm NIDV a odborné a metodické vedení MŠ při začleňování a vzdělávání dětí-cizinců, zejména při osvojování češtiny jako druhého jazyka a při jejich integraci do majoritní společnosti (poskytování podpory podle ŠZ).

Od NNO se očekává spolupráce s krajskými pobočkami NIDV při zajištění podpory v oblasti českého jazyka, např. tlumočnicků (včetně doprovodu na jednání týkajících se vzdělávacího procesu), vzdělávání mimo hlavní vzdělávací činnosti v MŠ za účelem doplňování znalostí, které dítě-cizinec v MŠ neovládl, kurzů češtiny pro dospělé (rodiče dětí-cizinců), pomoci při odstraňování sociokulturních rozdílů. Jejich náplní by byla také organizace dobrovolnických programů pro děti-cizince a jejich rodiče, aktivit při mimoškolní výchově, prázdninových pobytů a také metodická pomoc jednotlivým rodinám cizinců a konkrétním MŠ.

ZÁVĚR

Jsme přesvědčeni o tom, že spolupráce MŠ a všech institucí zabývajících se danou problematikou v regionu povedou nejen k efektivnějšímu a rychlejšímu začleňování dětí-cizinců předškolního věku do českého prostředí v Ústeckém kraji, ale zároveň usnadní učitelům v MŠ jejich nelehkou práci. Je zapotřebí si uvědomit, že jen za pomoci kvalifikovaných a speciálně proškolených pedagogických pracovníků lze úspěšně řešit v českých multikulturních MŠ sociologicko-pedagogicko-komunikační problém, který je způsoben trvalým nárůstem dětí-cizinců předškolního věku. Integrace dítěte-cizince představuje totiž složitý proces nejen ze strany samotného dítěte, ale i z hlediska jeho vrstevnického kolektivu, do něhož se má včlenit a v němž se má vzdělávat a přitom efektivně a společensky žádoucím směrem rozvíjet svoji osobnost. Nastavení správných, korektních a rovnoprávných vztahů např. mezi nově příchozím dítětem-cizincem a předškolním třídním kolektivem lze považovat za jednu z nejobtížnějších úloh pedagoga při začleňování dítěte-cizince do českého vzdělávacího systému a majoritní společnosti vůbec. Jen vzájemnou spoluprací všech zúčastněných stran lze dospět k racionální a rychlé integraci dětí-cizinců (migrantů, azylantů, etnických minorit) do českého preprimárního vzdělávání, což je nutným předpokladem k využití jejich přirozeného potenciálu i ve prospěch naší společnosti i celé EU.

Ačkoliv MŠMT dosud nepředložilo novou a ucelenou koncepci k integraci cizinců ve školách a školských zařízeních v ČR, jež by obsahovala zařazení češtiny jako druhého jazyka do RVP PV a RVP ZV (včetně specifikace odpovídajících výstupů, obsahu učiva apod.), věříme, že i připravovaná opatření MŠMT ČR budou v co nejkratší době zavedena do praxe českých MŠ, zefektivní předškolní interkulturní komunikaci a češtinu jako druhý jazyk posunou v českém preprimárním školství na vyšší úroveň.

Zdroje

- [1] Doleží, L. a kol. (2015). *Začínáme učit češtinu pro děti-cizince (předškolní věk). Příručka pro lektorky a lektory*. Praha: AUČCJ.
- [2] Hájková, E. (2015). *Jazyková výchova dětí s odlišným mateřským jazykem v české mateřské škole*. Praha: PedF UK.
- [3] Šindelářová, J. (2008). *Čeština jako cizí jazyk v evropském kontextu*. Ústí nad Labem: Acta universitatis Purkynianae.
- [4] Šindelářová, J., Škodová, S. (2013). *Čeština jako cílový jazyk I*. Praha: MŠMT.
- [5] Česká školní inspekce (2015): Tematická zpráva čj. ČŠIG-3032/15-G21: *Vzdělávání dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem*. Praha. [Online]. Cit. 17. 7. 2016. Dostupné na: <http://cizinci.nidv.cz/wp-content/uploads/2014/08/Vzdelavani-deti-a-zaku-s-odlisnym-materskym-jazykem.pdf>.
- [6] *Podpora integrace cizinců ve školách a školských zařízeních* (2015). Praha: MŠMT.
- [7] *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* (2004). Praha: VÚP.
- [8] *Školský zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším, odborném a jiném vzdělávání* (2004). Praha: VÚP. Dostupný také [Online]. Cit. 10. 7. 2016 na <http://www.msmt.cz>.

Další online zdroje

- [9] Kleňhová, M. (n.d.). ČSÚ: Cizinci vzdělávající se na českých školách. Retrieved September 04, 2016, from <http://www.klickevzdelani.cz/Management-skol/Sborovna/Prace-s-zaky-se-speciál-potřebami/ID/26801/CSU-Cizinci-vzdelavajici-se-na-ceskych-skolach>
- [10] MŠMT. (n.d.). Metodické doporučení ředitelům škol. Retrieved September 04, 2016, from <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/metodicke-doporuceni-reditelum-skol-vyuka-cizincu>
- [11] MŠMT. (n.d.). Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy České republiky – databáze. Retrieved September 04, 2016, from <http://www.msmt.cz/>
- [12] MŠMT. (n.d.). Vyhláška ze dne 25. května 2011, kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Retrieved September 04, 2016, from <http://www.msmt.cz/file/16097>
- [13] Nidv. (n.d.). Web podpory pedagogických pracovníků vzdělávajících děti/žáky – cizince. Retrieved September 04, 2016, from <http://cizinci.nidv.cz/>